

Một số biện pháp nâng cao kỹ năng tư vấn của giáo viên can thiệp cho cha mẹ trẻ rối loạn phổ tự kỷ

Lê Thị Hồng*

*Công ty TNHH Tư vấn và Phát triển Giáo dục đặc biệt Khánh An

Received: 16/03/2024; Accepted: 26/03/2024; Published: 15/4/2024

Abstract: Intervention teachers for children with autism spectrum disorders are people who work directly with children and parents of children with autism. Therefore, these are the people who receive a lot of trust and desire for advice from parents. Consulting activities of intervention teachers take place regularly throughout the process before, during and after the intervention. From the advice of intervention teachers, parents of children with autism can identify the problems they encounter and find appropriate solutions. That is a particularly important basis to determine the success of the intervention process.

Keywords: Consulting and advanced skills

1. Đặt vấn đề

Xã hội ngày càng phát triển, chất lượng cuộc sống của con người ngày càng được nâng cao. Các vấn đề khó khăn của con người được xã hội quan tâm đặc biệt, trong đó có trẻ rối loạn phổ tự kỷ. Trẻ rối loạn phổ tự kỷ gặp nhiều khó khăn trong cuộc sống và luôn cần sự hỗ trợ từ phía bên ngoài để có thể khắc phục những khiếm khuyết gặp phải.

Sự hỗ trợ của gia đình đối với trẻ rối loạn phổ tự kỷ là vô cùng quan trọng. Gia đình là môi trường xã hội đầu tiên của trẻ, là nơi trẻ được chăm sóc, yêu thương, đáp ứng những nhu cầu để tồn tại và phát triển. Các tiếp cận can thiệp dành cho trẻ tự kỷ đều nhấn mạnh vai trò của gia đình, đặc biệt là cha mẹ đối với việc hỗ trợ và can thiệp cho con em mình.

Một trẻ tự kỷ ra đời có thể dẫn đến nhiều thay đổi mang tính thách thức đối với các cha mẹ như: phải biết cách điều chỉnh hành vi, giao tiếp với trẻ, chăm sóc dinh dưỡng, chi phí cho các dịch vụ liên quan,... Cha mẹ có những phản ứng tâm lý khác nhau khi đối mặt với những thay đổi của trẻ tự kỷ nhưng nhìn chung sẽ trải qua những giai đoạn nhất định.

Giáo viên can thiệp trẻ rối loạn phổ tự kỷ là những người làm việc trực tiếp với trẻ và cha mẹ trẻ tự kỷ. Do đó, đây là những người nhận được nhiều sự tin tưởng và mong muốn được tư vấn của các cha mẹ. Hoạt động tư vấn của giáo viên can thiệp được diễn ra thường xuyên trong suốt quá trình trước, trong và sau can thiệp. Từ những tư vấn của giáo viên can thiệp, cha mẹ trẻ tự kỷ nhận diện được những vấn đề gặp phải và tìm ra cách giải quyết phù hợp. Đó là cơ sở đặc biệt quan trọng để quyết định sự thành công

của quá trình can thiệp.

2. Một số biện pháp nâng cao kỹ năng tư vấn của giáo viên can thiệp cho cha mẹ trẻ rối loạn phổ tự kỷ

Để nâng cao kiến thức và kỹ năng của giáo viên can thiệp trong tư vấn cho cha mẹ trẻ tự kỷ, tác giả đề xuất một số biện pháp giúp cải thiện nâng cao kỹ năng tư vấn của giáo viên cho cha mẹ trẻ rối loạn phổ tự kỷ như sau:

2.1. Biện pháp đào tạo tập huấn nâng cao kỹ năng tư vấn của giáo viên can thiệp

Việc thực hành, nâng cao kiến thức kỹ năng tư vấn của giáo viên là rất cần thiết trong hoạt động hỗ trợ can thiệp, giáo dục trẻ tự kỷ nói chung và cha mẹ trẻ nói riêng. Nó đóng một vai trò rất quan trọng trong quá trình phát triển của trẻ. Vì vậy việc tiến hành bồi dưỡng nâng cao các kỹ năng thành phần, kỹ năng tư vấn cho giáo viên can thiệp là rất cần thiết. Việc thực hiện đào tạo bồi dưỡng nâng cao kỹ năng tư vấn cần được đồng bộ nhất quán và có sự thống nhất giữa các cơ sở thực hành tư vấn cho cha mẹ trẻ.

a, Mục tiêu của biện pháp

Biện pháp nhằm xây dựng được đội ngũ giáo viên được trang bị đầy đủ kiến thức và kỹ năng trong thực hành tư vấn. Giúp trang bị những kiến thức, kỹ năng cơ bản về tư vấn, tư vấn cha mẹ trẻ tự kỷ cho giáo viên can thiệp. Nâng cao tri thức, kỹ năng về tư vấn cho các giáo viên can thiệp đã thực hành và có kiến thức cơ bản về tư vấn, kỹ năng tư vấn. Cập nhật thường xuyên kiến thức, bổ sung các kỹ năng còn thiếu ở giáo viên can thiệp. Tạo điều kiện để giáo

viên can thiệp được tiếp xúc, thực hành các kỹ năng tư vấn từ đó nâng cao kỹ năng của bản thân. Giúp việc thực hành nghề nghiệp nói chung và tư vấn cho cha mẹ trẻ tự kỷ nói riêng được tốt hơn. Đào tạo đội ngũ chuyên gia về tư vấn cho cha mẹ trẻ tự kỷ, phát triển mạng lưới trợ giúp giáo viên can thiệp thực hành tốt các kỹ năng tư vấn cho cha mẹ.

b, Nội dung của biện pháp

Để thực hiện tốt công tác tập huấn nâng cao kỹ năng tư vấn của giáo viên can thiệp cần xây dựng nguồn tài liệu, khung chương trình đào tạo cần thiết phù hợp với các yêu cầu về trình độ chuyên môn, kỹ năng của giáo viên can thiệp, từ cơ bản đến nâng cao. Bên cạnh đó xây dựng chương trình đào tạo cụ thể cho từng chuyên đề về từng kỹ năng thành phần của kỹ năng tư vấn.

c, Cách tiến hành biện pháp

Để bồi dưỡng nâng cao kiến thức, kỹ năng tư vấn cho giáo viên can thiệp tại các trung tâm giáo dục chuyên biệt, giáo dục hòa nhập cần thực hiện một số các yêu cầu sau:

- Thứ nhất, tìm hiểu kiến thức kỹ năng cần thiết trong hoạt động tư vấn của giáo viên can thiệp.

- Thứ hai phân loại giáo viên theo trình độ, khả năng năng lực thực hiện các kỹ năng tư vấn.

- Thứ ba lập kế hoạch bồi dưỡng nâng cao kiến thức, thực hành kỹ năng cho giáo viên can thiệp.

- Thứ tư thực hiện việc bồi dưỡng nâng cao kiến thức kỹ năng cho giáo viên can thiệp bằng việc sử dụng các biện pháp sau:

- + Xây dựng các nhóm, đội nhóm giáo viên can thiệp trong hoạt động tư vấn.

- + Mở các lớp đào tạo ngắn ngày để giáo viên can thiệp có thể nâng cao kiến thức và kỹ năng tư vấn.

- + Mở các lớp đào tạo dài ngày để giáo viên can thiệp có thể nâng cao kỹ năng, kiến thức chuyên môn sâu về tư vấn.

- + Tập huấn nội bộ, các giáo viên được tham gia các khóa học về tư vấn sẽ có nhiệm vụ đào tạo, hướng dẫn cho các giáo viên còn lại tại cơ sở chưa được tiếp cận tới các chương trình đào tạo.

- + Thường xuyên có sự kết nối, chia sẻ kiến thức giữa các cơ sở thực hành tư vấn cho cha mẹ trẻ từ đó cùng nhau trao đổi nâng cao kỹ năng tư vấn của giáo viên và khắc phục các hạn chế hay những khó khăn còn tồn tại.

- Thứ năm đánh giá kết quả bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng thực hành tư vấn của giáo viên can thiệp.

d) Điều kiện thực hiện các biện pháp

- Đầy đủ các nguồn lực về tài chính và nhân sự.

- Có kế hoạch tổ chức rõ ràng, có sự đồng thuận của đội ngũ quản lý và giáo viên can thiệp.

- Giáo viên can thiệp, nhận thức rõ về tầm quan trọng của việc bồi dưỡng nâng cao kiến thức kỹ năng tư vấn trong thực hành nghề nghiệp.

- Quản lý tại các cơ sở đào tạo, giáo dục chuyên biệt... tạo điều kiện để giáo viên can thiệp có cơ hội tham gia tập huấn, học tập nâng cao kiến thức kỹ năng tư vấn trong thực hành nghề nghiệp.

- Giáo viên can thiệp cần nhận thức đúng, đủ vai trò của tư vấn cho cha mẹ trẻ trong quá trình làm việc cũng như can thiệp giáo dục trẻ tự kỷ.

- Giáo viên can thiệp lập kế hoạch, về tài chính thời gian để có điều kiện tiếp cận tới các khoa học, các chương trình đào tạo phù hợp với bản thân.

- Nội dung đào tạo, bồi dưỡng cần phù hợp với nhu cầu, điều kiện của giáo viên can thiệp.

2.2. Biện pháp xây dựng mạng lưới hệ thống giáo viên can thiệp trong tư vấn cho cha mẹ trẻ tự kỷ

a) Mục tiêu của biện pháp

- Tạo ra đội ngũ giáo viên can thiệp có đầy đủ kiến thức, kỹ năng tư vấn khi làm việc với cha mẹ trẻ.

- Tạo ra các hạt nhân trong các cơ sở can thiệp dành cho trẻ phát triển, từ đó mở rộng phát triển mạng lưới giáo viên can thiệp có đầy đủ kiến thức kỹ năng tư vấn hoạt động ở nhiều môi trường khác nhau.

- Nâng cao kỹ năng hiện có của giáo viên can thiệp, từ đó giúp họ tự tin trong việc thực hành nghề nghiệp nói chung, trong tư vấn cho cha mẹ trẻ nói riêng.

b) Nội dung biện pháp

- Xây dựng kế hoạch thành lập mạng lưới giáo viên can thiệp tham gia vào hoạt động tư vấn cho cha mẹ trẻ tự kỷ.

- Mở rộng mạng lưới giáo viên can thiệp được trang bị kiến thức về kỹ năng tư vấn.

- Đánh giá năng lực của các nhóm giáo viên trong mạng lưới.

- Tập huấn bồi dưỡng nâng cao kiến thức cho giáo viên can thiệp trong mạng lưới.

c) Cách tiến hành biện pháp

- Xây dựng đề án thành lập mạng lưới với đầy đủ các yêu cầu về nội dung và quy chế hoạt động.

- Kết nối với hệ thống mạng lưới các cơ sở can

thiệp, tìm kiếm và kết nối với các giáo viên can thiệp.

- Tổ chức các hoạt động của mạng lưới, đẩy mạnh hoạt động bồi dưỡng và nâng cao kỹ năng tư vấn cho thành viên mạng lưới.

- Tổ chức các hoạt động hỗ trợ giữa các cơ sở cũng như các giáo viên can thiệp.

d) Điều kiện thực hiện các biện pháp

- Có đầy đủ nguồn nhân lực và tài chính.
- Có sự đồng thuận của giáo viên can thiệp và các cơ sở nơi họ làm việc

- Có các hoạt động rõ ràng.

- Mạng lưới phải có quy chế, nội dung hoạt động.

- Đánh giá được hiệu quả hoạt động và điều chỉnh cho phù hợp

2.3. Biện pháp đào tạo chuyên gia thông qua đường nâng cao kỹ năng tư vấn cho giáo viên can thiệp

a) Mục tiêu của biện pháp

Thực hiện và hiệu quả của các chương trình đào tạo, bồi dưỡng nâng cao kỹ năng tư vấn cho giáo viên can thiệp. Tạo ra nguồn nhân sự chất lượng được đào tạo bài bản đầy đủ kiến thức và kỹ năng trong thực hành cho mẹ trẻ rối loạn phổ tự kỷ

b) Nội dung biện pháp

- Xây dựng được chương trình đào tạo cụ thể cho cá nhân với các yêu cầu cụ thể:

- Tổ chức đào tạo giáo viên can thiệp trở thành các chuyên gia tư vấn cho cha mẹ trẻ rối loạn phổ tự kỷ

- Lựa chọn nhân sự có chất lượng tại các cơ sở can thiệp cho trẻ tự kỷ.

- Đánh giá các bất cập, thiếu sót trong nội dung chương trình đào tạo cũng như quá trình thực hiện, điều chỉnh phù hợp.

- Động viên khen thưởng, đào tạo bồi dưỡng những cá nhân có năng lực thực hiện tốt các kỹ năng tư vấn. Tạo nguồn lực cho đội ngũ hỗ trợ những giáo viên can thiệp trong mạng lưới.

- Thống nhất nội dung phương pháp chiến lược thực hiện bồi dưỡng nâng cao kỹ năng tư vấn cho đội ngũ giáo viên can thiệp trong các cơ sở giáo dục đặc biệt.

c) Cách tiến hành biện pháp

- Lập kế hoạch đào tạo

- Xây dựng nội dung, quy trình thực hiện các nội dung cần đào tạo, bồi dưỡng.

- Tổ chức đào tạo

- Đánh giá kết quả, sau khi tổ chức đào tạo bồi dưỡng nâng cao kỹ năng tư vấn cho giáo viên can thiệp.

d) Điều kiện thực hiện các biện pháp

- Đội ngũ tham gia đào tạo bồi dưỡng phải có đầy đủ năng lực chuyên môn, có tổ chức bài bản.

- Cần có các tiêu chí rõ ràng trong việc đào tạo giáo viên can thiệp.

- Thường xuyên tổ chức đào tạo, bồi dưỡng đồng thời giám sát chuyên môn trong quá trình giáo viên can thiệp thực hành tại cơ sở.

- Khen thưởng động viên cho các tập thể cá nhân có thành tích tốt trong bồi dưỡng nâng cao kỹ năng tư vấn cho giáo viên can thiệp

3. Kết luận

Các biện pháp đề xuất có vai trò nhất định trong việc nâng cao kỹ năng tư vấn của giáo viên can thiệp cho cha mẹ trẻ. Nó không đứng tách rời độc lập mà có mối quan hệ gắn bó mật thiết, thúc đẩy nhau trong quá trình hỗ trợ nâng cao kỹ năng cho giáo viên can thiệp tại các cơ sở giáo dục đặc biệt.

Biện pháp đào tạo, bồi dưỡng là nền tảng tạo nên đội ngũ giáo viên can thiệp có chất lượng thì việc xây dựng mạng lưới chính là cơ sở, là tiền đề cho các biện pháp khác. Nếu đào tạo các cá nhân tốt thì sẽ tạo nguồn lực trong quá trình bồi dưỡng nâng cao kỹ năng của giáo viên can thiệp sẽ được trở nên dễ dàng hơn.

Việc thực hiện tốt các biện pháp sẽ giúp thống nhất được chương trình đào tạo, đồng thời xây dựng được khung chương trình phù hợp với tất cả giáo viên can thiệp. Qua đó cũng có thể tìm kiếm và xây dựng được mạng lưới giáo viên can thiệp có chất lượng trong thực hành tư vấn cho cha mẹ trẻ tự kỷ.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Y tế (2011), *Hướng dẫn phát hiện sớm can thiệp sớm khuyết tật*, NXB Y học.

2. Cara Koscinski (2019) *Hướng dẫn cha mẹ thực hành trị liệu hoạt động cho trẻ tự kỷ* (Trần Thị Bích Ngọc, Đỗ Tiến Sơn dịch), NXB Phụ Nữ.

3. Đỗ Thị Thảo (2019), *Can thiệp sớm giáo dục trẻ rối loạn phổ tự kỷ*, NXB Giáo Dục.

4. Nguyễn Công Khanh (2017), *Trị liệu tâm lý*, NXB ĐHQG Hà Nội.

5. Nguyễn Thị Minh Hằng (chủ biên), Trần Thành Nam, Nguyễn Bá Đạt, Nguyễn Ngọc Diệp (2020) *Giáo trình tâm lý học lâm sàng*, NXB ĐHQG.